Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta, ke 25.5. klo 10 (HE 76/2022 vp)

Eduskunta
Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Riikka Venesjärvi

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Hallitus on pyytänyt Luonnonvarakeskuksen lausuntoa luonnonsuojelulakia ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamista koskevasta esityksestä. Esityksen tavoitteena on ajantasaistaa luonnonsuojelulain säädöksiä. Lain vaikuttavuutta myös parannettaisiin luonnon monimuotoisuuden suojelun ja luonnonvarojen kestävän käytön edistämiseksi tehostamalla lajien ja luontotyyppien suojelua, kehittämällä luontotiedon hallintaa, vahvistamalla luonnonsuojelun suunnittelua ja vapaaehtoisen suojelun edellytyksiä sekä edistämällä ilmastonmuutokseen sopeutumista. Luonnonvarakeskus keskittyy lausunnossa oman toimialansa asioihin.

2 Lausunto

1 luku Yleiset säännökset

Määritelmä luonnon monimuotoisuudesta on lisätty esitykseen ja se vastaa biologisen monimuotoisuuden yleissopimusta. Vesien suojeluun ja hoitoon liittyviä vesipuitedirektiivi tai meristrategiadirektiivi ei ole lisätty esitystekstiin, mutta Luonnonvarakeskuksen mukaan nykyinen esitys sisältää näiden direktiivien hengen.

3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

Luonnonvarakeskus näkee hyvänä asiana, että esitys huomioi vapaaehtoiset luonnonsuojelun toimenpideohjelmat osana vaikuttavaa luonnonsuojelua. Lisäksi osallistaminen ja vuorovaikutus on tuotu mukaan entistä vahvemmin luonnonsuojelusuunnitteluun. Tämän lisäksi lain toimeenpanon yhteiskunnallisia vaikutuksia tulisi mitata ja seurata, ja eri ekosysteemien välisiä vuorovaikutuksia tuoda paremmin esiin huomioitavaksi luonnonsuojeluohjelmissa.

5 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 –verkosto

Luonnonvarakeskus tuo esille, että luvun 5 soveltamiseen liittyvät direktiivit (mm. EU:n vesipuitedirektiivi ja luontodirektiivit) voivat olla osittain ristiriitaisia eikä niiden suhteiden välistä selkeytystä ole mukana tässä esityksessä. Kustannusvastuun kohtuullistamisessa ei tässä esityksessä huomioida kokonaisheikentymättömyystavoitetta heikentyneiden luontoarvojen korvaamisen täysimääräisyyden tavoitteen kautta.

8 luku Eliölajien suojelu

Luonnonvarakeskuksen tutkimusmetsät ovat olemassa metsissä tapahtuvaa

tutkimus- ja koetoimintaa varten ja niissä toimitaan riippumattoman tieteellisen tutkimuksen ehdoilla. Tästä esityksestä puuttuu Luonnonvarakeskuksen ehdottama luonnonsuojelulain kirjaus, joka turvaa riippumattoman tutkimustoiminnan, mutta joka ei arvion mukaan aiheuta merkittävää haittaa eliölajien suojelulle. Ehdotamme luonnonsuojelulakiin kirjausta, joka turvaa riippumattoman tutkimustoiminnan vastaavalla tavalla kuin mitä on kirjattu metsien käsittelyä säätelevässä metsälaissa (5 b §): ”Tutkimus-, opetus- tai muussa erityiskäytössä oleva metsä voidaan käsitellä sen käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla." Tällainen kirjaus turvaa sekä pitkäaikaisen tieteellisen tutkimustoiminnan että geenireservimetsien hoidon. Geenireservimetsien hoidon tavoitteena on ensisijaisesti metsäpuiden geneettisen monimuotoisuuden suojelu ja Luonnonvarakeskus toteaa, että geenivarojen turvaaminen tulee tuoda esiin poikkeuksena. Tämä myös mahdollistaa paremmin Luonnonvarakeskukselle määrätyn viranomaistehtävän toteuttamisen, kun geenireservimetsää voidaan hoitaa käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla. Kalastuslain lisääminen yhdeksi soveltamisalaksi oli tarpeellinen.

11 luku Vapaaehtoinen ekologinen kompensaatio

Luonnonvarakeskuksen mukaan vapaaehtoista ekologista kompensaatiota koskeva esitys on yleisesti ottaen onnistunut: se määrittelee hyvittämisen lähtökohdan, hyvittämisen kriteerit, hyvittämissuunnitelman, hyvittämismekanismin toiminnan ja kustannusvastuun riittävällä tavalla. Esitys kompensaatiotoimenpiteiden aloittamisesta ennen heikentämistä vastaa Luonnonvarakeskuksen näkemystä, jonka mukaan kompensaatiotoimenpiteet tulee sitoa ajallisesti heikennysten aloittamiseen ja aloitettavaksi jopa niitä ennen. Kompensaatioiden mahdollisuus on myös laajennettu ehdotuksessa olleesta vesistöalueista laajempaan käsitteeseen, eli vastaaviin vesiluontotyyppeihin, mikä on Luonnonvarakeskuksen mukaan erittäin tarpeellinen korjaus.

12 luku Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

Merkittävä osa luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeistä alueista on yksityisten maanomistajien alueilla ja Luonnonvarakeskus ehdottaa, että kehitetään lisää kahdenvälisiä suojelukeinoja, joilla maanomistajat sitoutetaan riittäviin suojelutoimiin. Vaihtoehtoisilla suojelukeinoilla luonnonsuojelun kustannushyötyä verrattuna alueiden hankintaan valtiolle voidaan tarkastella.

3 Lausunnon tiivistelmä

Yhteenvetona Luonnonvarakeskus toteaa, että esitys luonnonsuojelulaista ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta vastaa hyvin sille asetettuja yleisiä tavoitteita. Tiettyihin tavoitteiden saavuttamisen edellytyksiin ja mahdollisiin sivuvaikutuksiin liittyviä puutteita on vielä tuotu esiin tässä lausunnossa. Tärkeimpiä nostoja Luonnonvarakeskuksen huomioista ovat kokonaisheikentymättömyyden johdonmukainen huomioiminen luonnonsuojelulaissa ja toimenpiteiden riittävä yhteiskunnallisten vaikutusten seuraaminen ekologisten vaikutusten lisäksi. Luonnonvarakeskus ehdottaa lakiin kirjausta, joka turvaa pitkäaikaisen kokeellisen tutkimuksen mahdollisuuksia tutkimusmetsissä sekä metsäpuiden geenivarojen ja geneettisen monimuotoisuuden ylläpidon geenireservimetsissä.

Jyrki Aakkula

Kehittämispäällikkö, erikoistutkija

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 24.05.2022 klo 12:12:21.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:
Riikka Venesjärvi

Liitteet:

Tiedoksi: